

Imię i nazwisko Ucznia:

Szkoła:

Ogólnopolski Konkurs Wiedzy o Kazimierzu Wielkim i Jego Czasach

XI edycja (2018)

ARKUSZ KONKURSOWY - Etap II (eliminacje międzyszkolne) WERSJA ARCHIWALNA

Drogi Uczniu, cieszymy się, że uczestniczysz w naszym Konkursie. Masz przed sobą test dotyczący Kazimierza Wielkiego i jego czasów. Zanim zaczniesz udzielać odpowiedzi, uważnie przeczytaj wszystkie pytania. Pisz długopisem lub piórem. Nie używaj ołówka, gumki i korektora. Na napisanie testu masz 60 minut. Powodzenia.

1. (0–6 pkt.)

Poniższa mapa przedstawia kształt Królestwa Polskiego w granicach z 1370 roku. Na mapie zakreskuj lewoskośnie [\\ \\] terytoria bezpośrednio odziedziczone przez Kazimierza Wielkiego po ojcu; prawoskośnie [// //] terytoria w 1333 roku należące do braci Władysława Łokietka włączone przez jego syna do Korony; natomiast pionowymi kreskami [|| ||] oznacz pozostałe nabytki Kazimierza Wielkiego i ziemie zholdowane.

2. (0–3 pkt)

Kazimierz Wielki w trakcie swego panowania posługiwał się bogatym instrumentarium przekazu symbolicznego. Co symbolizują rogi zwierzęce ukazywane na niektórych wizerunkach głowy króla? Przedstawienia takie znamy z denarów królewskich oraz płaskorzeźbionych zworników na sklepieniach kościołów fundacji monarszej (por. załączone przykłady zworników z Sandomierza i Wiślicy). Zaznacz prawidłową odpowiedź:

- a) władcę bezwzględego wobec przestępców
- b) siłę i ciężką fizyczną
- c) ewangeliczną pobożność
- d) monarchę prawodawcę
- e) królewską łagodność
- f) rozwiążłość władcy

3. (0–2 pkt)

Z jakiej dynastii wywodziła się czwarta żona Kazimierza Wielkiego Jadwiga Żagańska? Zaznacz prawidłową odpowiedź:

- a) heskiej
- b) wettyńskiej
- c) piastowskiej
- d) andegaweńskiej

4. (0–3 pkt.)

Dzięki Janowi z Czarnkowa znamy dobrze okoliczności poprzedzające śmierć króla Kazimierza Wielkiego w listopadzie 1370 roku. Przeczytaj uważnie przytoczony poniżej fragment kronikarskiej relacji i na tej podstawie określ przyczynę zgonu króla. Możesz zaznaczyć tylko jedną odpowiedź.

Tam [tj. w lasach koło Przedborza], nazajutrz, goniąc jelenia, gdy się koń pod nim przewrócił, spadł z niego i otrzymał niematą ranę w lewą gołęń. Z tego uderzenia niebawem wywiązała się gorączka, która jednakże w krótkim czasie go opuściła. Ponieważ jednak wbrew zakazom swoich lekarzy, przez nieumiarkowanie i łakomstwo, nie chciał powstrzymać się od różnych pokarmów, zwłaszcza surowych owoców, orzechów laskonych i innych, przede wszystkim zaś od łaźni, która mu była przez mistrza Henryka z Kolonii, lekarza jego nadwornego, męża wielkiej sumiennosci, w mieście Sandomierzu zakazana, więc tego samego dnia, kiedy wyszedł z łaźni, zapadł jak to rzeczonego mistrz Henryk przepowiedział, w ciężką gorączkę; nią trawiony ruszył rankiem do Krakowa, i uszedłszy jedną milę od Sandomierza, napił się dużo zimnej wody, po czym jeszcze się więcej rozpalil, mordowany żarem wewnętrznym. W takim stanie przywieziono go do pewnej posiadłości pana Grota rycerza, kasztelana lubelskiego, który króla pana razem z całym jego dworem do siebie zaprosil; tutaj król spoczywał, tak silną gorączką dnia tego trawiony, że tak lekarz jak i wszyscy dworzanie o życiu jego zupełnie zwątpili. [...] Potem jednak, gdy przybył do Nowego Miasta, tam we dworze swoim, przepyszyne zbudowanym, wziął od lekarzy na przeczyście i siły znakomicie odzyskał, tak iż bez pomocy siadł na wóz i stanął w Opatowcu, gdzie zabawiwszy sporo dni, bardzo dobrze się poprawił. Ale za namową wspomnianego wyżej lekarza, mistrza Mateusza, pojechał dalej do Krakowa; w drodze już pierwszej nocy porwała go, jak się zdaje wskutek ruchu, gorączka, jak i przedtem nie jedna lecz potrójna, gdyż przebywał codzienną, trydniową i czwartaczkę, które zdawały się być dosyć lekkimi, lecz gdy wszystkie się zeszyły jednego dnia, męczyły go srodze. Odtąd też dzień w dzień, aż do samego przybycia do Krakowa, cierpienia jego się nie umniejszały, lecz dręczyły go, coraz się powiększając. [...] Król, wąpiąc o odzyskaniu zdrowia, trzeciego dnia tegoż miesiąca, rano o wschodzie słońca, napisał testament. [...] W następny wtorek, który był piątym dniem miesiąca listopada, rano o wschodzie słońca, w obecności wielu osób ze szlachty i duchowieństwa, odszedł szczęśliwie do Chrystusa.

- a) zakażenie rany odniesionej na polowaniu
- b) wstrząs spowodowany upadkiem z konia
- c) powikłania w wyniku zapalenia płuc
- d) powikłania po złamaniu nogi
- e) trucizna
- f) niewłaściwa dieta

5. (0–5 pkt)

Po wyroku, jaki w sporze polsko-krzyżackim wydali arbitrzy w Wyszehradzie (lipiec 1335 r.), król Kazimierz Wielki oraz arcybiskup gnieźnieński złożyli do papieża skargę na Zakon w sprawie zajęcia i zniszczenia niektórych ziem polskich w ostatnich latach panowania Władysława Łokietka. Wymień pięć terytoriów, o rewindykację których starała się strona polska przed sądem papieskim:

- a) _____ d) _____
b) _____ e) _____
c) _____

6. (0–3 pkt.)

Wobec braku legalnego potomka zdolnego objąć tron polski po Kazimierzu Wielkim, zgodnie z zawartymi wcześniej układami dynastycznymi władza nad Koroną przeszła w ręce królewskiego siostrzeńca Ludwika. Jednak wiadomo, że Kazimierz Wielki posiadał synów, tyle że nieślubnych. Dwóch wymienia w swej kronice Jan z Czarnkowa, a trzeciego wspomina Jan Długosz w *Annales seu Cronicae incliti Regni Poloniae*. Podaj imiona trzech synów króla:

1. _____
2. _____
3. _____

7. (0–4 pkt.)

Kazimierzowską politykę zakładania miast i zamków doceniali już współcześni królowi. Przynosiła ona realne korzyści. Jednak budowała także prestiż władcy, z czego doskonale zdawał sobie sprawę choćby Karol IV, nazywając niektóre ze swych fundacji własnym imieniem: *Karlstejn*, *Karlsberg*, *Karlskron* i *Karlsbaus*. Kazimierz Wielki nazwał jedno miasto swym imieniem (*Kazimirus*), inne kazał nazwać „Miastem królewskim” (*Kunigesburg*). Które to miasta? Zaznacz dwie odpowiedzi:

- a) Bydgoszcz d) Łęczycza
b) Kazimierz k. Krakowa e) Lublin
c) Kleparz k. Krakowa f) Kazimierz Dolny (nad Wisłą)

8. (0–3 pkt.)

Król Kazimierz Wielki był potomkiem Piastów kujawskich po mieczu, zaś wielkopolskich po kądzieli. Wymień trzech piastowskich przodków króla ze strony jego matki Jadwigi Łokietkowej, zaczynając od najbliższego przodka władcy (1), a kończąc na jego prapradziadzie (3):

1.
2.
3.

9. (0–2 pkt.)

Z którym z wymienionych poniżej biskupów Kazimierz Wielki miał zatargi? Zaznacz prawidłową odpowiedź:

- a) Jan Muskata c) Jakub Świnka
b) Jan Grotowic d) Janusz Suchywilk

10. (0–4 pkt.)

Kazimierz III to jedyny polski władca wyróżniony przydomkiem „Wielki”. Choć za monarchę wybitnego uważano króla już niewątpliwie w XIV i XV wieku, to najstarsze zachowane do dziś świadectwo użycia tego przydomka (lat. *Rex Kazimirus Magnus*) w odniesieniu do króla Kazimierza pochodzi dopiero z początku XVI wieku. O jakie dzieło chodzi i kto był jego autorem?

Odpowiedź to: _____

11. (0–2 pkt.)

Wg badaczy król Kazimierz nie był szczególnie pobożny. Pewien święty pełnił jednak ważną rolę w życiu monarchy. Król posiadał nawet drogocenną hermę z relikwiami tego świętego w kształcie popiersia. Przed śmiercią podarował ją jednemu z biskupstw polskich. O którego świętego chodzi? (1) Której katedrze ofiarowany został relikwiarz widoczny na fotografii? (2)

Odpowiedź 1: _____

Odpowiedź 2: _____

12. (0–2 pkt.)

Odpowiedz na pytanie. Jaka relacja pokrewieństwa łączyła króla Kazimierza Wielkiego z księciem dobrzyńskim, inowrocławskim i słupskim, synem Bogusława V, Kazimierzem IV z dynastii Gryfitów?

Odpowiedź: _____

13. (0–2 pkt.)

Do głośnych postaci za panowania Kazimierza Wielkiego należał Maciej Borkowic. W 1352 roku stanął on na czele konfederacji panów wielkopolskich „ślubujących sobie miłość i pomoc wzajemną” przeciw samowoli kasztelana królewskiego Wierzbięty z Paniowic. Mimo że w 1358 roku Maciej złożył królowi przysięgę wierności, kończąc w ten sposób konflikt z królem, wkrótce jednak z nieznaną bliżej przyczyną na rozkaz monarchy został on uwięziony i ukarany śmiercią. Jaka śmierć spotkała Maciejewą Borkowica? Zaznacz prawidłową odpowiedź:

a) został spalony na stosie	c) został powieszony przy drodze publicznej
b) został ścięty na krakowskim rynku	d) został zamorzony głodem w wieży zamku

14. (0–2 pkt.)

Jedną z miar wielkości Kazimierza Wielkiego jest niewątpliwie to, iż nie tylko udało mu się scalić i zunifikować ziemie odziedziczone po ojcu, ale też znacząco powiększyć terytorium Królestwa Polskiego, w tym także o ziemie, które wcześniej nigdy nie podlegały władzy Piastów. Jak bardzo rozrosło się państwo polskie pod rządami króla Kazimierza? Zaznacz prawidłową odpowiedź:

a) z 95.000 km ² do 180.000 km ²	c) z 158.000 km ² do 210.000 km ²
b) z 106.000 km ² do 270.000 km ²	d) z 233.000 km ² do 340.000 km ²

15. (0–2 pkt.)

W 1331 roku Kazimierz jako młody królewicz towarzyszył ojcu w słynnej bitwie pod Płowcami. O co oskarżały Kazimierza późniejsze źródła krzyżackie w kontekście tej bitwy? Zaznacz prawidłową odpowiedź:

- a) brak kompetencji dowódczych – rzekomo wystawił swój oddział na zdziątowanie
- b) tchórzostwo – rzekomo zbiegł z pola bitwy
- c) okrucieństwo – rzekomo rozkazał stracić rycerzy zakonnych po zakończeniu walk
- d) zdradę – przekupiony królewicz rzekomo poddał swój oddział bez walki

16. (0–2 pkt.)

Do zasług króla Kazimierza Wielkiego zalicza się dokonaną za jego czasów kodyfikację prawa ziemskiego, która obowiązywała (ze zmianami i uzupełnieniami) aż do upadku Rzeczypospolitej szlacheckiej w wyniku rozbiorów Polski. Prawa jakich ziem zostały skodyfikowane w tzw. kazimierzowskim ustawodawstwie wiślicko-piotrkowskim? Zaznacz dwie odpowiedzi:

- a) Kujaw
- b) Wielkopolski
- c) Mazowsza
- d) Ziemi dobrzyńskiej
- e) Małopolski
- f) Ziemi łęczycko-sieradzkiej

17. (0–2 pkt.)

Postać króla Kazimierza Wielkiego wyjątkowo silnie zakorzeniła się w świecie nowożytnych legend i podań. Kreowany w nich wizerunek mocno odbiega od tego, jaki znamy ze źródeł średniowiecznych. Do jakiego archetypicznego wyobrażenia króla nawiązuje poniższa XIX-wieczna rycina autorstwa Rafała Hadziewicza?

Odpowiedź to: _____

Dziękujemy!